

Standardy Ochrony Małoletnich
Szkoła Podstawowa Nr 1
im. Marii Dąbrowskiej
We Wrocławiu

Preambuła

Każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku wolnym od przemocy, a dziecko wymaga szczególnej opieki i troski, w tym właściwej ochrony przed krzywdzeniem. Mając na uwadze ten fakt, stworzony został niniejszy dokument, Standardy Ochrony Małoletnich w Szkole Podstawowej nr 1 we Wrocławiu.

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników naszej szkoły jest dbanie o dobrostan dziecka poprzez tworzenie dla niego bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni w szkole, jak również reagowanie na niepokojące zachowania wobec dziecka w środowisku pozaszkolnym.

Stworzenie Standardów Ochrony Małoletnich pomóc ma w efektywnym zapobieganiu zagrożeniom wobec dzieci, a w konsekwencji skuteczniej tworzyć środowisko wolne od czynników, które mogą doprowadzić do naruszenia ich praw.

Standardy jasno określają zakres zachowań niedozwolonych wobec uczniów, jak również w sposób przejrzysty informują o oczekiwanej reakcji w przypadku obaw o ich bezpieczeństwo.

Pracownicy szkoły traktują dziecko z szacunkiem i uwzględniają jego potrzeby. Realizując te cele, działają w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych szkoły oraz swoich kompetencji.

Podstawa prawna:

- **Nowe regulacje zostały wprowadzone art. 7 pkt 6 ustawy z 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw i wchodzi w życie 15 lutego 2024 r. Wdrożenie standardów ochrony małoletnich jest obowiązkowe w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, czyli do 15 sierpnia 2024 r. (art. 10).**
- Ustawa z 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1606) – art. 7 pkt 6.
- Ustawa z 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.) - art. 266 § 1 i 2.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”
- Ustawa z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1304 ze zm.) – art. 22b, art. 22c.
- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 900 ze zm.) – art. 2 pkt 1–8, art. 99 pkt 4, art. 26.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1 ze zm.).

Rozdział I

Objaśnienie terminów

Ilekróć w dokumencie jest mowa o:

- **małoletnim, uczniu, dziecku** – należy przez to rozumieć każdą osobę do ukończenia 18 roku życia.
- **personelu, pracownikach** - należy przez to rozumieć każdego pracownika szkoły, bez względu na formę zatrudnienia, w tym współpracownika, stażystę, wolontariusza, osobę sprzątającą lub inną osobę, która z racji pełnionej funkcji lub zadań ma (nawet potencjalny) kontakt z dziećmi.
- **kierowniku** - dyrektor i/lub wicedyrektor.
- **koordynatorze ds. standardów ochrony małoletnich** – należy przez to rozumieć osobę odpowiedzialną za nadzorowanie, wdrażanie i monitorowanie wszelkich działań związanych z ochroną i bezpieczeństwem małoletnich w placówce, wyznaczoną przez kierownika.
- **opiekunie dziecka** – należy przez to rozumieć osoby uprawnione do reprezentacji dziecka, w szczególności jego rodziców lub opiekunów prawnych/ rodziców zastępczych.
- **osobach trzecich** – należy przez to rozumieć każdą osobę niezaangażowaną bezpośrednio w daną sytuację, relację lub stosunek prawny.
- **danych osobowych dziecka/ucznia** – należy przez to rozumieć wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka/ ucznia zgodnie z definicją art.4 pkt 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobody przepływu ochrony takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)- zwanych dalej RODO.
- **krzywdzeniu dzieci** - należy przez to rozumieć każde działanie lub bezczynność jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które deprecjonują prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój (D. G. Gill, WHO).
- **przemocy w rodzinie** – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działania lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków

rodziny,

a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

- **przemocy fizycznej** - należy przez to rozumieć przemoc, w wyniku której dziecko doznaje fizycznej krzywdy lub jest nią potencjalnie zagrożone. Może być czynnością powtarzającą się lub jednorazową. Krzywda ta następuje w wyniku działania bądź zaniechania działania ze strony rodzica lub innej osoby odpowiedzialnej za dziecko. To wszelkie celowe, intencjonalne działania wobec dziecka powodujące urazy na jego ciele, np. : bicie, szarpanie, popychanie, rzucanie przedmiotami. Symptomami takiego rodzaju przemocy mogą być: siniaki, otarcia, ślady po oparzeniach papierosem, naderwane małżowiny uszne, złamania kości, ślady ugryzień przez człowieka, ślady duszenia i krepowania, odparzenia na skórze.
- **przemocy psychicznej (emocjonalnej)** - należy rozumieć intencjonalne, niezawierające aktów przemocy fizycznej zachowania dorosłych (jak również zaniechania) wobec dzieci, które powodują znaczące obniżenie możliwości prawidłowego rozwoju dziecka, takie jak:
 - niedostępność emocjonalna,
 - ignorowanie potrzeb emocjonalnych dziecka,
 - relacja z dzieckiem opartą na wrogości, obwinianie, oczernianie, wyzwiska, odrzucanie, upokarzanie, straszenie, szantaż, niszczenie ważnych dla niego rzeczy,
 - nadopiekuńczość,
 - niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka i granic psychicznych pomiędzy rodzicem/opiekunem, a dzieckiem (wikłanie dziecka w problemy dorosłych, angażowanie dziecka w nieodpowiednie dla niego rozwojowo dorosłe role, w których zastępuje ono lub przejmuje rolę rodzica lub opiekuna),
 - stawianie wymagań nieadekwatnych do wieku i możliwości dziecka.
 - emocjonalne uzależnianie, ograniczanie kontaktów społecznych i swobodnego rozwoju, nieposzanowanie granic prywatności, niereagowanie na trudną sytuację dziecka wśród rówieśników.
- **przemocy seksualnej** (wykorzystaniu seksualnym dziecka) - należy przez to rozumieć każde zachowanie osoby starszej i silniejszej, które prowadzi do jej seksualnego

podniecenia i zaspokojenia kosztem dziecka. Ma na celu zaangażowanie dziecka w aktywność seksualną, bez kontaktu fizycznego lub z kontaktem fizycznym, takim jak dotykanie, zmuszanie dziecka do dotykania ciała sprawcy w sposób seksualny czy stosunek seksualny, ekshibicjonizm, uwodzenie, świadome czynienie dziecka świadkiem aktów płciowych, zachęcanie się do rozbierania i do oglądania pornografii. Sprawcami przemocy seksualnej mogą być krewni, przyjaciele rodziny lub osoba nieznajoma.

- **zaniedbania** - należy przez to rozumieć niezaspokajanie elementarnych potrzeb dziecka i/lub nierespektowanie jego podstawowych praw przez rodziców, opiekunów lub inne osoby zobowiązane do opieki, wychowania i ochrony dziecka. Obejmuje zarówno pojedyncze sytuacje, jak i utrwalony sposób funkcjonowania, w którym rodzic/opiekun nie zapewnia odpowiednich warunków rozwoju fizycznego, poznawczego, społecznego, emocjonalnego i psychoseksualnego oraz dobrostanu dziecka.
- **przemocy rówieśniczej** - należy przez to rozumieć sytuacje w której dziecko doświadcza różnych form przemocy ze strony rówieśników w szkole, sąsiedztwie lub ze strony rodzeństwa, bezpośrednio lub z użyciem technologii komunikacyjnych (internetu i telefonów komórkowych- cyberprzemoc). Nazywana jest także agresją rówieśniczą lub bullyingiem. Obejmuje przede wszystkim agresję w szkole, choć jej sprawcami mogą być także rówieśnicy spoza szkoły, sąsiedzi czy rodzeństwo. Bullying ma miejsce wtedy, gdy celem działania jest wyrządzenie komuś przykrości lub krzywdy (intencjonalność), ma charakter systematyczny (powtarzalność), a ofiara jest słabsza od sprawcy bądź grupy sprawców.

Formami przemocy rówieśniczej mogą być:

- przemoc werbalna (np. przezywanie, dogadywanie, ośmieszanie),
- relacyjna (np. wykluczenie z grupy, ignorowanie, nastawianie innych przeciwko danej osobie),
- fizyczna (np. pobicie, kopanie, popychanie, szarpanie),
- materialna (np. kradzież, niszczenie przedmiotów),
- elektroniczna (złośliwy SMS lub e-mail, wpis w serwisie społecznościowym, umieszczanie w internecie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę),
- przemoc podczas randki ze strony chłopaka/dziewczyny,
- wykorzystanie seksualne – dotykanie intymnych części ciała lub zmuszanie do czynności związanych z seksem przez rówieśnika,
- przemoc uwarunkowaną normami i stereotypami związanymi z płcią.

Rozdział II

Rozpoznawanie czynników ryzyka oraz symptomów krzywdzenia dzieci i reagowanie na nie

Występowanie pojedynczego objawu na ogół nie jest dowodem na to, że dziecko doświadcza krzywdzenia, jednak zawsze warto to zweryfikować. Jeśli jednak symptom powtarza się bądź występuje kilka objawów jednocześnie, prawdopodobieństwo, że dziecko jest krzywdzone wzrasta. Podejrzenie, że dziecko doświadcza przemocy jest szczególnie uzasadnione, gdy objawom towarzyszą określone zachowania rodziców lub opiekunów. Sprawcami przemocy są najczęściej osoby z najbliższego otoczenia dziecka – rodzice/ opiekunowie, inni dorośli członkowie rodziny, osoby z kręgu znajomych. Mogą to być również rówieśnicy lub osoby dorosłe pracujące w instytucjach, w których przebywa dziecko.

I. Zadania pracowników szkoły w tym obszarze

1. Pracownicy szkoły posiadają niezbędną wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków rozpoznają symptomy krzywdzenia dziecka/ucznia.
2. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka lub symptomów krzywdzenia dziecka/ ucznia pracownicy szkoły zgłaszają to szkolnemu koordynatorowi ds. standardów ochrony małoletnich. Kordynatorem ds. standardów ochrony małoletnich w Szkole Podstawowej nr 1 im. Marii Dąbrowskiej we Wrocławiu jest p. Katarzyna Zwierzyńska-Paluszek.
3. Osobą odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia jest psycholog/pedagog szkolny. W przypadku ich nieobecności jest to wychowawca, dyrektor lub wicedyrektor szkoły.
4. Osobą prowadzącą rejestr zgłaszanych spraw jest pedagog szkolny.
5. Informacje w rejestrze zawierają:
 - datę zgłoszenia,
 - personalia osoby zgłaszającej,
 - personalia dziecka,
 - krótki opis sprawy,
 - planowane kroki i ustalenia.

6. Osobami odpowiedzialnymi za udzielenie wsparcia małoletniemu, co do którego nastąpiło podejrzenie przemocy jest psycholog/pedagog szkolny. W przypadku ich nieobecności jest to wychowawca, dyrektor lub wicedyrektor szkoły.
7. Osoby te podejmują również rozmowę z rodzicami/ opiekunami prawnymi, przekazując informacje na temat dostępnej formy wsparcia i motywowania ich do szukania dla siebie pomocy.
8. Pracownicy monitorują sytuację i dobrostan dziecka/ ucznia.
9. Pracownicy znają i stosują zasady bezpiecznych relacji personel - dziecko i dziecko - dziecko.

II. Zasady bezpiecznych relacji personel placówki – dziecko określające, jakie zachowania są niedozwolone w kontakcie z dzieckiem

Personel szkoły ma obowiązek utrzymywać profesjonalną postawę w relacjach z dzieckiem. Każdorazowo podejmować działania adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe w stosunku do innych dzieci. Działać w sposób otwarty i przejrzysty dla innych aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji swojego zachowania.

1. Szczegółowe zasady dotyczące komunikacji, działania i kontaktu fizycznego z dzieckiem

- W komunikacji z dzieckiem zachowujemy cierpliwość i szacunek.
- Uważnie słuchamy dzieci i odpowiadamy im adekwatnie do wieku i danej sytuacji.
- Nie wolno zawstydzać, upokarzać, obrażać i lekceważyć dzieci.
- Nie krzyczymy na dzieci, z wyjątkiem sytuacji kiedy zagrożone jest bezpieczeństwo dziecka lub innych dzieci.
- Nie ujawniamy informacji wrażliwych dotyczących dziecka osobom nieuprawnionym i nie wykorzystujemy ich dla potrzeb prywatnych. Dotyczy to wizerunku dziecka, informacji o jego sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, prawnej, opiekuńczej i medycznej.
- Podejmując decyzje dotyczące dziecka informujemy je o tym i staramy się brać pod uwagę jego oczekiwania.
- W razie konieczności rozmowy z dzieckiem na osobności zostawiamy uchylone drzwi do pomieszczenia i staramy się być w zasięgu wzroku innych. Możemy też poprosić drugiego pracownika o obecność podczas takiej rozmowy.

- Nie wolno zachowywać się w obecności dziecka w sposób niestosowny. W szczególności nie używamy wulgarnych słów, gestów i żartów, nie czynimy obraźliwych uwag.
- Nie nawiązujemy w wypowiedziach do aktywności lub atrakcyjności seksualnej. Nigdy nie dotykamy dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.
- Nie wolno proponować dzieciom alkoholu, papierosów ani nielegalnych substancji, ani używać ich w obecności dzieci.
- Nie wykorzystujemy wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
- Nie wolno bić, szturchać, popychać, szarpać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralność fizyczną dziecka.
- Traktujemy dzieci równo bez względu na płeć, tożsamość płciową, sprawność/ niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
- Podczas dłuższych niż jednodniowe wyjazdów i wycieczek niedopuszczalne jest spanie z dzieckiem w jednym łóżku lub w jednym pokoju.
- Każde przemocowe działanie wobec dziecka jest niedopuszczalne, zarówno w sferze werbalnej, fizycznej jak i w cyberprzestrzeni.
- Istnieją sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem jest stosowny, a nawet wskazany i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu. Uzależnione jest to od potrzeb dziecka, jego wieku i etapu rozwojowego.
- W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec dziecka, unika innego niż niezbędny kontaktu fizycznego z dzieckiem. Dotyczy to zwłaszcza pomagania dziecku w ubieraniu i rozbieraniu.
- Nie podejmujemy kontaktów z dzieckiem poza godzinami pracy. Jeżeli zaistnieje taka konieczność to komunikujemy się z dzieckiem i jego rodzicami/ opiekunami poprzez kanały służbowe. Na taki kontakt muszą wyrazić zgodę rodzice, a dyrekcja szkoły musi być o nim poinformowana.
- W sytuacji kiedy jesteśmy świadkami jakichkolwiek niewłaściwych zachowań i/ lub sytuacji ze strony innych dorosłych wobec dziecka zawsze informujemy o tym osobę odpowiedzialną i/lub podejmujemy działania zgodne z obowiązującą procedurą interwencji.

III. Zasady bezpiecznych relacji dziecko– dziecko

W relacjach między dziećmi podstawową zasadą jest działanie z szacunkiem, uwzględniające godność i potrzeby każdego dziecka. Standardem jest tworzenie atmosfery, która promuje tolerancję i poczucie odpowiedzialności za swoje zachowanie. Dzieci angażowane są w działania, w których mają możliwość aktywnego uczestniczenia, podejmowania współdziałania i rozwijania podejścia zespołowego, w tym kształtującego pozytywne relacje. Dzieci w relacjach między sobą powinny stosować się do zasad zawartych we wszystkich dokumentach obowiązujących w szkole (statut szkoły, regulaminy, kodeksy klasowe). Personel szkoły ma obowiązek reagować na każde niewłaściwe zachowania w relacjach między dziećmi. Należy wtedy postępować zgodnie z obowiązującymi w danej sytuacji procedurami szkolnymi.

1. Szczegółowe zasady bezpiecznych relacji między dziećmi

- Dzieci mają prawo do życia i przebywania w bezpiecznym środowisku, także w szkole. Nauczyciele i personel chronią dzieci i zapewniają im bezpieczeństwo.
- Dzieci mają obowiązek przestrzegania zasad i norm zachowania określonych w Statucie Szkoły.
- Dzieci uznają prawo innych dzieci do odmienności ze względu na: pochodzenie etniczne, geograficzne, narodowe, religię, status ekonomiczny, cechy rodzinne, wiek, płeć, cechy fizyczne, niepełnosprawność. Nie naruszają praw innych dzieci – nikogo nie dyskryminują ze względu na jakąkolwiek jego odmiennosc.
- Zachowanie i postępowanie dzieci wobec kolegów/innych osób nie narusza ich poczucia godności/ wartości osobistej.
- Kontakty między dziećmi cechuje zachowanie przez nich wysokiej kultury osobistej, np. używanie zwrotów grzecznościowych typu: proszę, dziękuję, przepraszam; uprzejmość; życzliwość; wolny od wulgaryzmów język.
- Dzieci akceptują i szanują siebie nawzajem.
- Dzieci okazują zrozumienie dla trudności i problemów kolegów/koleżanek i oferują im pomoc. Nie kpią, nie szydzą z ich słabości, nie wyśmiewają ich, nie krytykują.
- W kontaktach między sobą dzieci nie zachowują się prowokacyjnie.
- Dzieci mają prawo do własnych poglądów, ocen i spojrzenia na świat oraz wyrażania ich, pod warunkiem, że sposób ich wyrażania wolny jest od agresji i przemocy oraz nikomu nie wyrządza krzywdy.

- Bez względu na powód, agresja i przemoc fizyczna, słowna lub psychiczna wśród dzieci nie może być przez nich akceptowana lub usprawiedliwana. Dzieci nie mają prawa stosować z jakiegokolwiek powodu słownej, fizycznej i psychicznej agresji i przemocy wobec swoich koleżanek i kolegów.
- Jeśli dziecko jest świadkiem stosowania przez inne dziecko jakiegokolwiek formy agresji lub przemocy, ma obowiązek reagowania na nią, np.: pomaga ofierze, szuka pomocy dla ofiary u osoby dorosłej.
- Wszystkie dzieci znają obowiązujące w szkole procedury bezpieczeństwa – wiedzą, jak zachowywać się w sytuacjach, które zagrażają ich bezpieczeństwu lub bezpieczeństwu innych dzieci, gdzie i do kogo dorosłego mogą się zwrócić o pomoc.
- Jeśli dziecko stało się ofiarą agresji lub przemocy, może uzyskać w szkole pomoc, zgodnie z obowiązującymi procedurami.

2. Niedozwolone w szkole zachowania dzieci:

- stosowanie agresji i przemocy wobec dzieci/innych osób:
 - a) agresji i przemocy fizycznej, np.:
 - bicie/uderzenie/popychanie/kopanie/opluwanie,
 - wymuszenia,
 - nadużywanie swojej przewagi nad inną osobą,
 - fizyczne zaczepki,
 - zmuszanie innej osoby do podejmowania niewłaściwych działań,
 - rzucanie w kogoś przedmiotami,
 - b) agresji i przemocy słownej, np.:
 - obelgi, wyzwiska,
 - wyśmiewanie, drwienie, szydzenie z ofiary,
 - bezpośrednio obrażanie ofiary,
 - plotki i obraźliwe żarty, przedrzeźnianie ofiary,
 - groźby,
 - c) agresji i przemocy psychicznej, np.:
 - poniżanie,
 - wykluczanie/izolacja/milczenie/manipulowanie,
 - pisanie/rysowanie na ścianach,
 - wulgarne gesty,

- niszczenie/zabieranie rzeczy należących do ofiary,
- straszenie,
- szantażowanie,
- stwarzanie niebezpiecznych sytuacji w szkole, np. rzucanie kamieniami, przynoszenie ostrych narzędzi, innych niebezpiecznych przedmiotów,
- nieuzasadnione, bez zgody nauczyciela opuszczanie sali, wyjście bez zezwolenia poza teren szkoły,
- celowe nieprzestrzeganie zasad bezpieczeństwa podczas zajęć organizowanych w szkole, celowe zachowania zagrażające zdrowiu bądź życiu,
- niewłaściwe zachowanie podczas wycieczek, wyjść poza teren szkoły,
- niestosowne odzywanie się do kolegów lub innych osób w szkole,
- używanie wulgaryzmów,
- celowe niszczenie lub nieszanowanie własności innych osób oraz własności szkoły,
- kradzież/ przywłaszczenie własności kolegów/koleżanek lub innych osób oraz własności szkoły,
- wyłudzenie rzeczy od kolegów/koleżanek,
- wysługiwanie się kolegami/koleżankami w zamian za korzyści materialne,
- rozwiązywanie w sposób siłowy konfliktów z kolegami, udział w bójce,
- uczniom nie wolno bez wyraźnej zgody drugiej osoby naruszać granic nietykalności cielesnej tj. dotykać, głaskać, przytulać, całować,
- szykanowanie kolegów/koleżanek lub innych osób z powodu odmienności przekonań, religii, światopoglądu, pochodzenia, statusu ekonomicznego i społecznego, niepełnosprawności, wyglądu,
- niereagowanie na niewłaściwe zachowania kolegów (bicie, wyzywanie, dokuczanie).
- aroganckie/niegrzeczne zachowanie wobec kolegów/koleżanek, wulgaryzmy, kłamanie, oszukiwanie kolegów/ innych osób,
- niedopuszczalne jest przynoszenie, używanie, zachęcania innych do używania na terenie szkoły niedozwolonych substancji (papierosy, alkohol, substancje odurzające, narkotyki, dopalacze)

IV. Sposoby rozpoznawania przemocy

1. Zachowania dziecka, które mogą być sygnałem, że dziecko jest krzywdzone to:

- wyraźna zmiana w zachowaniu dziecka – wycofanie, zubożnienie lub nadmierne

pobudzenie, problemy w regulacji emocji, które trudno wyjaśnić stanem zdrowia czy okolicznościami,

- dziecko zachowuje się w sposób nieadekwatny do wieku, jest zbyt infantylne lub nadmiernie dojrzałe,
- wyraźnie odmienne zachowanie dziecka w obecności rodzica/opiekuna oraz w towarzystwie pozostałych osób,
- dziecko boi się rodzica/opiekuna,
- długotrwały, silny, niemożliwy do ukojenia płacz,
- opóźnienie w rozwoju fizycznym lub emocjonalnym,
- strach przed określonymi osobami, sytuacjami, miejscami i nasilony niepokój,
- problemy ze snem, koszmary senne, lęk przed zasypianiem,
- moczenie, moczenie nocne, zanieczyszczanie kałem,
- zaburzenia jedzenia, odmowa jedzenia lub nadmierne objadanie się, wymioty.
- powtarzające się lub przymusowe zachowania seksualne,
- dziwne lub nieadekwatne do wieku zainteresowanie seksem (np. dziecko jest nadmiernie rozbudzone, dużo mówi o seksie, używa zbyt dorosłego lub wulgarnego słownictwa, wykazuje znajomość szczegółów związanych z aktywnością seksualną),
- przejawy zachowań seksualnych u dzieci przed okresem dojrzewania,
- niechęć do przebierania się w towarzystwie innych,
- samookaleczenie się, podejmowanie prób samobójczych, nadużywanie substancji psychoaktywnych.

2. Zachowania ze strony rodzica/opiekuna, na które warto zwrócić uwagę to:

- ignorowanie urazów fizycznych u dziecka lub przypisywanie odpowiedzialności za ich powstanie osobie trzeciej lub podawanie przyczyn powstania urazu niespójnych z objawem,
- wykazywanie braku (lub nadmiar) zainteresowania stanem zdrowia dziecka,
- brak reakcji na płacz, ból dziecka, nie okazywanie emocji podczas opowiadania o dziecku,
- emocjonalna niedostępność, nie reagowanie na obecność dziecka, a w szczególności niemowlęcia,
- negatywne lub wrogie nastawienie do dziecka, odrzucanie lub robienie z dziecka kozła ofiarnego, obwinianie za przemoc („to jego wina”, „ona mnie sprowokowała”),

- niewłaściwe rozwojowo oczekiwania lub interakcje z dzieckiem (wysokie wymagania wobec obowiązku szkolnego, brak akceptacji błędów, oczekiwanie wykonywania zadań lub podejmowania zachowań, na które dziecko nie jest jeszcze gotowe),
- stosowanie gróźb, surowa dyscyplina, w tym kary fizyczne,
- wykorzystywanie dziecka do zaspokajania potrzeb osoby dorosłej (np. poprzez angażowanie go w spory między opiekunami lub stawianie w roli opiekuna i powiernika osoby dorosłej),
- niezapewnienie odpowiedniej socjalizacji dziecka (np. angażowanie dziecka w działania niezgodne z prawem, brak odpowiedniej stymulacji lub edukacji),
- przejawy nadopiekuńczości wobec dziecka, izolowanie od rówieśników, kontrolowanie każdej jego aktywności,
- przekraczanie dopuszczalnych granic w kontakcie fizycznym, np. podczas zabawy z dzieckiem,
- bezradność życiowa, niezaradność lub stan zdrowia uniemożliwiający zadbanie o potrzeby dziecka,
- nadużywa alkoholu i środków psychoaktywnych,
- stosowanie przemocy wobec innych członków rodziny.

Diagnoza objawów przemocy fizycznej leży w kompetencjach lekarza, pewne symptomy można jednak zaobserwować w codziennym kontakcie z dzieckiem i powinny one być sygnałem do wnikliwej dalszej obserwacji oraz konsultacji medycznej.

3. Objawy fizyczne na ciele dziecka:

- pręgi na plecach, nogach i rękach,
- złamania; wybicia palców,
- pęknięcia skóry,
- strupy w miejscach przyczepu małżowin usznych do czaszki,
- krwawe wylewy do obu gałek ocznych,
- ślady po przypalaniu papierosem, przypominające pozostałości po ospie,
- zasinienia na ciele dziecka, szczególnie takie, kiedy jeden ślad pokrywa się z drugim,
- liczne, na różnym etapie gojenia, znaki odbitej dłoni na ciele dziecka,
- krwawe sine ślady na podeszwach stóp.

4. Objawy fizyczne wykorzystania seksualnego:

- ciąża, która powstała u osoby poniżej 15. r.ż.,
- choroby przenoszone drogą płciową,
- obecność nasienia w otworach ciała dziecka,
- urazy genitaliów i odbytu dziecka,
- infekcje i stany zapalne okolic intymnych, zwłaszcza nawracające.

5. Symptomy wynikające z zaniedbania:

- dziecko jest brudne, często nieprzyjemnie pachnie, nie jest prawidłowo pielęgnowane (np. pozostawiane przez długi czas w zabrudzonych pieluchach),
- dziecko nie otrzymuje odpowiedniej opieki medycznej (np. nie jest szczepione, nie ma okularów, nie otrzymuje zaleconych leków),
- dziecko jest ubrane nieadekwatnie do pogody,
- dziecko opuszcza się w nauce, jest często nieobecne w szkole czy przedszkolu,
- dziecko nie otrzymuje regularnych posiłków, jest głodne, kradnie jedzenie kolegom,
- dziecko przebywa w otoczeniu nieprzystosowanym do swojego etapu rozwojowego, co zagraża jego bezpieczeństwu,
- dziecko, którego stopień rozwoju na to nie pozwala, w szczególności dziecko poniżej 7 roku życia, pozostaje w domu bez opieki osoby dorosłej.

Załączniki:

Załącznik nr 1

Procedura postępowania w przypadku prób samobójczych lub samobójstwa ucznia

Załącznik nr 2

Procedura postępowania w przypadku samookaleczeń

Załącznik nr 3

Plan postępowania w przypadku zaistnienia zagrożenia życia ucznia w kontekście ryzyka popełnienia samobójstwa

Załącznik nr 4

Procedura postępowania w przypadku znalezienia podejrzanego substancji odurzającej na terenie szkoły

Załącznik nr 5

Procedura postępowania w przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających na terenie szkoły

Załącznik nr 6

Procedura postępowania w przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami

Załącznik nr 7

Procedura postępowania w przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia dopalaczami

Załącznik nr 8

Procedura postępowania w przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem

Załącznik nr 9

Procedura postępowania w przypadku odmowy współpracy przez rodziców/opiekunów prawnych

Załącznik nr 10

Procedura postępowania w przypadku ucznia znajdującego się pod wpływem alkoholu lub innej substancji psychoaktywnej

Załącznik nr 11

Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń posiada narkotyki/dopalacze

Załącznik nr 12

Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania ucznia

Załącznik nr 13

Procedura postępowania w przypadku agresywnego/autoagresywnego zachowania ucznia w szkole stwarzającego zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia własnego oraz innych (dotyczy także uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego).

Rozdział III

Procedury interwencji w przypadku krzywdzenia dziecka w Szkole Podstawowej nr 1 im. Marii Dąbrowskiej we Wrocławiu

W przypadku nabrania podejrzenia przez pracownika szkoły, że dziecko jest krzywdzone, pracownik ma obowiązek sporządzenia notatki służbowej i przekazania uzyskanych informacji wychowawcy/pedagogowi/psychologowi/kierownictwu szkoły.

I. W sytuacji, gdy dziecko jest krzywdzone, dyskryminowane na terenie szkoły przez pracownika lub inną osobę dorosłą:

1. Każdy pracownik szkoły, który zauważy negatywne zachowania innego pracownika w stosunku do dziecka, ma obowiązek interwencji. Przeprowadza rozmowę ze sprawcą, a także informuje o zajściu dyrektora placówki oraz pedagoga lub psychologa, którzy przeprowadzają z dzieckiem i jego rodzicami rozmowę.
2. Każde dziecko, które doświadczy krzywdzenia przez pracownika szkoły, ma prawo do poinformowania dyrektora szkoły lub pedagoga/psychologa placówki, który sporządza opis sytuacji dziecka w oparciu o przeprowadzony z nim wywiad oraz z innymi osobami, które mają znaczące informacje w tej sprawie.
3. Po zastosowaniu procedur, każdorazowo, w sposób dostosowany do konkretnego przypadku, ustala się plan wsparcia małoletniego. Plan wsparcia powinien zawierać:
 - działanie podjęte przez placówkę w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej placówki,
 - wsparcie zaoferowane przez placówkę,
 - informację o skierowaniu dziecka do specjalistycznej placówki pomocy dziecku, jeśli zaistnieje taka potrzeba,
 - wsparcie może obejmować w szczególności pomoc psychologiczną, medyczną oraz prawną.
4. Plan pomocy dziecku jest przedstawiany przez pedagoga/psychologa opiekunom z zaleceniem współpracy przy jego realizacji. Ze spotkania sporządzany jest protokół.
5. W przypadkach tego wymagających dyrektor szkoły zawiadamia odpowiednią instytucję o popełnieniu przestępstwa wobec dziecka.

II. W sytuacji, gdy dziecko jest krzywdzone na terenie szkoły przez inne dziecko/dzieci

– tzw. przemoc rówieśnicza:

1. W przypadku ujawnienia przemocy rówieśniczej przez dziecko lub osobę dorosłą pracownikowi szkoły, po wstępnym potwierdzeniu jej przez wychowawcę klasy, sprawa jest kierowana do pedagoga/psychologa szkoły.
2. Z dzieckiem krzywdzonym pedagog/psycholog szkolny przeprowadza rozmowę, udzielając mu niezbędnego wsparcia.
3. Pomocą również otoczony zostaje sprawca przemocy.
4. W celu wsparcia uczniów po zaprzestaniu działań przemocowych sytuacja jest monitorowana przez pedagoga/psychologa/wychowawcę.

III. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń jest ofiarą przemocy rodzinnej:

1. Jeżeli rodzice są osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy, pedagog/psycholog placówki przeprowadza z nimi rozmowę na temat konsekwencji stosowania przemocy wobec dziecka oraz informuje o obowiązkach prawnych szkoły, tj. o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty“, a w wypadku popełnienia przestępstwa, o zgłoszeniu sprawy do prokuratury oraz Sądu Rodzinnego i Nieletnich.
2. Celem realizacji procedury jest dobro i bezpieczeństwo osób doznających przemocy w rodzinie, ale także skuteczna współpraca przedstawicieli różnych instytucji, które są zobowiązane do reagowania w przypadku wystąpienia przemocy domowej, w tym ochrony dziecka.

IV. Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów oraz zdarzeń zagrażających dobru małoletniego:

1. Z każdego przypadku krzywdzenia sporządza się pisemny protokół. Protokół winien zawierać opis stanu faktycznego oraz opis podjętych działań. Protokół podpisuje dyrektor szkoły.
2. Protokoły przechowywane są w odpowiednich do tego warunkach. Osobie uprawnionej wydaje się protokół na jej pisemny wniosek w ciągu 3 dni.
3. Po poinformowaniu opiekunów o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wobec dziecka kierownictwo placówki zawiadamia o tym fakcie odpowiednią instytucję: zawiadomienie prokuratury/policji, sporządza wniosek o wgląd w sytuację rodziny do sadu rejonowego,

wydziału rodzinnego i nieletnich, ośrodka pomocy społecznej lub przesyła formularz „Niebieska Karta - A“ do zespołu interdyscyplinarnego.

4. Pozostałe działania leżą w kompetencjach wyżej wskazanych instytucji.

5. Szczegółowy opis zachowania się pracownika, rodzaj podejmowanych działań zawierają poszczególne procedury znajdujące się w załącznikach.

Załączniki:

Załącznik nr 14

Karta interwencji

Załącznik nr 15

Notatka Służbowa

Załącznik nr 16

Protokół interwencji w przypadku zastosowania procedur podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego

Załącznik nr 17

Procedura działania w przypadku popełnienia przestępstwa lub innych czynów łamiących normy prawne lub społeczne na terenie szkoły

Załącznik nr 18

Procedura postępowania w przypadku uzyskania informacji, że uczeń jest ofiarą przemocy lub przestępstwa

Załącznik nr 19

Procedury postępowania z dzieckiem z rodziny dysfunkcyjnej w sytuacji oznak znęcania psychicznego i fizycznego

Załącznik nr 20

Procedura postępowania z dzieckiem molestowanym seksualnie

Załącznik nr 21

Procedura postępowania w przypadku próby odbioru dziecka ze szkoły przez nietrzeźwego rodzica/ lub podejrzenia

Załącznik nr 22

Procedura składania zawiadomień o popełnieniu przestępstwa na szkodę małoletniego oraz zawiadamiania sądu opiekuńczego

Załącznik nr 23

Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia

Załącznik nr 24

Procedura postępowania przez szkołę w przypadku ujawnienia zdarzeń o charakterze cyberprzemocy

Załącznik nr 25

Procedura reagowania w przypadku bezprawnego użycia cudzego wizerunku w sieci

Załącznik nr 26

Procedura zapobiegania i przeciwdziałania cyberprzemocy wśród uczniów w przypadku dostępu do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych

Rozdział IV

Zasady ochrony danych osobowych i Zasady ochrony wizerunku dziecka

1. Dane osobowe dziecka podlegają ochronie na zasadach określonych w ustawie o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 roku tekst jednolity (Dz.U.2002 nr 101 poz.926). Pracownik szkoły ma obowiązek zachowania tajemnicy danych osobowych, które przetwarza oraz zachowania w tajemnicy sposobów zabezpieczenia danych osobowych przed nieuprawnionym dostępem.

2. Szkoła, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka:

- Szkoła zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych dzieci zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
- Szkoła, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka.
- Wytyczne dotyczące zasad publikacji wizerunku dziecka stanowią załącznik nr (czekamy) do niniejszego dokumentu.
- Pracownikowi szkoły nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku dziecka (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu dziecka) na terenie placówki bez pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego dziecka (załącznik nr 27)).
- W celu uzyskania zgody, o której mowa powyżej, pracownik szkoły może skontaktować się z opiekunem dziecka i ustalić procedurę uzyskania zgody. Niedopuszczalne jest podanie przedstawicielowi mediów danych kontaktowych do

opiekuna dziecka – bez wiedzy i zgody tego opiekuna.

- Jeżeli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak: zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodzica lub opiekuna prawnego na utrwalanie wizerunku dziecka nie jest wymagana.
- Upublicznienie przez pracownika szkoły wizerunku dziecka utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego dziecka. Dobrą praktyką jest również pozyskiwanie zgód samych dzieci.

Załączniki:

Załącznik nr 27

Zgoda na publikację wizerunku dziecka

Załącznik nr 27a

Regulamin Monitoringu Wizyjnego

Rozdział V

Zasady dostępu dzieci do Internetu oraz ochrony przed szkodliwymi treściami

1. Szkoła, zapewniając dzieciom dostęp do Internetu, jest zobowiązana podejmować działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju oraz bezpieczeństwa.
2. Na terenie szkoły dostęp dziecka do Internetu jest możliwy pod nadzorem nauczyciela na zajęciach komputerowych/informatyce (dostęp kontrolowany).
3. Szkoła zapewnia:
 - oprogramowanie filtrujące treści internetowe,
 - oprogramowanie monitorujące korzystanie przez dzieci z Internetu,
 - oprogramowanie antywirusowe.
4. W pracowniach komputerowych dostępnych dla uczniów obowiązują procedury ochrony małoletnich, pracownie komputerowe posiadają regulamin.

Załączniki:

Załącznik nr 28

Procedury Ochrony Małoletnich Pracowni Komputerowej dla Uczniów kl. 4-8

Załącznik nr 29

Regulamin pracowni komputerowej w SP 1

Załącznik nr 30

Zasady Obowiązujące w Pracowni Komputerowej dla Uczniów kl. 1-3

Regulamin pracowni komputerowej w klasach 1-3

Zasady zachowania w Internecie w klasach 1-3

Rozdział VI

Monitoring stosowania Standardów

1. Dyrektor szkoły wyznacza panią jako osobę odpowiedzialną za Standardy Ochrony Małoletnich w szkole oraz za monitorowanie ich realizacji.
2. Osoba odpowiedzialna przeprowadza wśród pracowników szkoły, raz na rok, ankietę monitorującą poziom realizacji standardów. Wzór ankiety stanowi załącznik nr 31 do niniejszego dokumentu.
3. Osoba odpowiedzialna za Standardy Ochrony Małoletnich opracowuje wnioski i przedstawia je dyrektorowi szkoły i radzie pedagogicznej.
4. W razie zaistnienia potrzeby dyrektor wprowadza w dokumencie Standardy Ochrony Małoletnich niezbędne zmiany i ogłasza je pracownikom szkoły.
5. Osoba odpowiedzialna za realizację standardów, w razie dokonania w nich zmian, przeprowadza wśród pracowników placówki szkolenie z ich aktualizacji. Z przeprowadzonego szkolenia sporządza się protokół, który podpisuje osoba odpowiedzialna za standardy oraz osoby biorące w nim udział.

Załączniki:

Załącznik nr 31

Ankieta monitorująca realizację standardów ochrony małoletnich

Rozdział VII

Zasady bezpiecznej rekrutacji nowych pracowników Szkoły Podstawowej nr 1 im. Marii Dąbrowskiej we Wrocławiu

1. Każdy kandydat na nowego pracownika szkoły przesyła CV oraz w miarę możliwości referencje.
2. Już podczas rozmowy kwalifikacyjnej pracownicy informują kandydata o obowiązujących w placówce Standardach Ochrony Małoletnich.
3. Przed przystąpieniem do pracy wybrany kandydat, oprócz innych wymaganych przepisami prawa dokumentów, składa oświadczenie dotyczące niekaralności za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz przestępstwa na szkodę małoletniego, oraz o toczących się względem niego postępowaniach karnych (załącznik nr 33).
4. Pracownik przed ostatecznym zawarciem umowy o pracę, umowy cywilnoprawnej, umowy o współpracy, wolontariacie itd., przedkłada w placówce zaświadczenie z KRK o niekaralności, a placówka dokonuje sprawdzenia pracownika/współpracownika w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym.
5. Szczegółowe zasady bezpiecznej rekrutacji personelu zawarte są w załączniku nr 32.

Załączniki:

Załącznik nr 32

Zasady bezpiecznej rekrutacji w Szkole Podstawowej nr 1 im. Marii Dąbrowskiej we Wrocławiu

Załącznik nr 33

Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu do przestrzegania podstawowych zasad ochrony dzieci

Rozdział IIX

Przepisy końcowe

1. Standardy Ochrony Małoletnich wchodzi w życie z dniem ich ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje poprzez udostępnienie pisemnej wersji dokumentu w miejscu ogłoszeń dla pracowników oraz poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Szkoły Podstawowej nr 1 im. Marii Dąbrowskiej we Wrocławiu w zakładce (dostępne

tylko dla osób zalogowanych).

3. Standardy Ochrony Małoletnich w Szkole Podstawowej r 1 im. Marii Dąbrowskiej we Wrocławiu jest dokumentem ogólnodostępnym. Każdy może się z nim zapoznać w dowolnej chwili.
4. Standardy Ochrony Małoletnich jest dostępna w formie elektronicznej na stronie internetowej Szkoły Podstawowej nr 1 im. Marii Dąbrowskiej we Wrocławiu oraz w formie fizycznej w miejscu widocznym dla personelu placówki, rodzica dziecka i samego dziecka. Placówka udostępnia dwie wersje SOM: podstawową oraz skróconą, dla małoletnich.
5. Pracownik składa pisemne oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Małoletnich według wzoru stanowiącego załącznik nr 34. Oświadczenie dołącza się do akt osobowych pracownika.

Załączniki:

Załącznik nr 34

Oświadczenie o zapoznaniu się z SOM